

OPONENTSKÝ POSUDEK NA BAKALÁŘSKOU PRÁCI

NÁZEV PRÁCE: Interakce vyučujících a rodičů v kontextu školní úspěšnosti a neúspěšnosti žáků

AUTORKA PRÁCE: Kristýna Kuberová

Bakalářská práce se zabývá vztahem mezi školní úspěšností dětí a komunikací vyučujících a rodičů. Vychází z rozšířeného přesvědčení, že rodiče školně neúspěšných dětí nemají se školou dobrý vztah a odmítají komunikovat s vyučujícími nebo je jejich komunikace a priori konfliktní či jinak nefunkční. Špatný vztah rodičů vůči škole či se školou se přitom chápe (nesystematicky) jednak jako příčina školní neúspěšnosti a jednak jako její důsledek.

Kristýna Kuberová si vytkla za cíl blíže prozkoumat platnost tohoto přesvědčení a případně i přispět k osvětlení kauzality mezi školní úspěšností a komunikací rodiny se školou. Využila k tomu dvě případové studie konkrétních učitelek a rodičů z jejich tříd, přičemž klíčem k výběru rodičů byla školní úspěšnost jejich dětí. V rámci případové studie pak vedla rozhovory s učitelkami i vybranými rodiči, ale také navštívila třídní schůzky a konzultace a rovněž prostudovala elektronickou žákovskou knížku a další platformy umožňující výměnu informací mezi školou a rodinami. Případové studie učitelko-rodčovské komunikace ve dvou třídách tak považuji za poměrně komplexní. Ke zvážení by bylo již pouze zařazení žákovské perspektivy. Autorku žádám, aby při obhajobě zkusila naznačit, jaké vidí možnosti začlenění pohledu žáků a žákyň a v čem by spatřovala jeho přínos.

Bakalářská práce je poměrně obsáhlá – zahrnuje 96 stran a dále přílohy. Zvláště teoretická část by snesla redukci témat. Je srozumitelné, proč se autorka rozhodla pojednat téma rodiny, téma školní úspěšnosti a téma školního hodnocení, nicméně řada uváděných poznatků je chronicky známá a navíc představují jen širokou, nikoliv specifickou základnu pro samotné výzkumné téma. Ačkoli by takové poznatky mohly a měly být z textu vyloučeny, na druhou stranu oceňuji, že autorka o tématu přemýšlela v širším kontextu a hloubce.

Výzkumná část je rovněž podrobná, avšak zde je to oprávněné. Autorka předkládá podrobnou analýzu obou případových studií, které shrnuje a diskutuje s literaturou. Hlavní zjištění ukazují, že obě zkoumané učitelky se liší v definicích školní úspěšnosti i v požadavcích na rodiče. V závislosti na tom pak podporují odlišné formy kontaktu s rodiči dětí. Navzdory těmto rozdílům ale obě učitelky tvrdí, že přistupují k rodičům školně úspěšných i neúspěšných dětí shodně, což se však při rozboru samotné komunikace nepotvrdilo. Jak učitelky, tak rodiče předpokládají, že školní neúspěch dítěte může na straně rodičů vést k vyhýbání se kontaktu se školou. U rodičů neúspěšných dětí, s jednou výjimkou, se to ale nepotvrdilo. Jak si autorka tento rozpor vysvětluje? Pro teorii i praxi zajímavý postřeh se týká převahy „problémů“ v komunikaci. Výzkum totiž potvrdil, že z učitelské i rodičovské perspektivy je totiž „normální nekomunikovat“ a tedy že komunikace nastává v případě nějakého problému, který je pak jejím předmětem. Současně je ale pochopitelné, že rodiče potřebují mít se školou i komunikaci o „neproblémových“ tématech, protože jinak se dostávají do defenzivní pozice, která pro ně není psychologicky komfortní. Tyto dvě tendence, resp. institucionální a personální potřeby na straně rodiny a na straně školy, jdou proti sobě. Autorka tedy uzavírá, že v tomto je přínos školních slavností a různých akcí, které zejména rodiče velmi vítají. Nakolik se může být v pozitivním rodičovském

postoji odrážet (jen vnějškově) ve společnosti převládající diskurz o škole a/nebo jiné psychologické motivy? Jaká rizika podobných školních akcí jsou rodiče i vyučující schopni a ochotni identifikovat? Nakolik toto může vysvětlovat nalezený rozpor v preferované, ale nikoliv realizované frekvenci komunikace se školou, která byla zjištěna vyšší u rodičů školně neúspěšných žáků?

Práce vychází z velkého množství zdrojů – 54 publikací. Bohužel téměř všechny jsou z české či slovenské provenience, až na dvě výjimky absentují zahraniční publikace. V textu je se zdroji nakládáno řádně, avšak bibliografické údaje v závěru nejsou uváděny podle jednotné normy.

Z formálního hlediska je slabinou práce gramatická i stylistická úroveň. Navzdory opakované kontrole se v textu stále vyskytuje velké množství chyb a obtížně srozumitelných formulací. Čtenářsky je práce nepříjemná a komplikuje se tím i obsahové vyznění, protože složité či gramaticky chybné pasáže k sobě přitahují pozornost a vedou k narušení plynulosti textu z obsahového hlediska. Na druhou stranu ale udržet pozornost u obsahu (nikoliv u problematické formy) pomáhá podrobná strukturace práce. Ta má samozřejmě i své úskalí (rozdrobení argumentů), ale v případě této konkrétní práce ji spíše kvitují.

Závěr: Bakalářská práce Kristýny Kuberové splňuje požadavky na závěrečné práce na katedře psychologie PedF UK. Práce dobře navazuje na dosavadní studie vztahu mezi školou a rodinou a pro další výzkum je přínosná. Autorka prokázala, že je schopna provést empirickou studii s dobrým ukotvením v teoretických východiscích. Prezentace výzkumu bohužel vykazuje z formálního hlediska určité slabiny.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze, 19. 5. 2017

Irena Smetáčková